

Øre pr. Pd., hvorved den af mig før nævnte Sum, som Bornholm vil komme til at betale mere i Skat end tidligere, vil blive reduceret med henved 10,000 Kr. Jeg kan for saa vidt paaskønne denne Ændring, som det i alt Fald vil blive en Lettelse for en Del af Skatteyderne, og jeg paaskønner det saa meget mere, som der deri ligger en Anerkendelse af, at man ved disse Lovforslags Behandling skylder Bornholm om just ikke et Rets- saa dog et Billighedskrav paa at komme i Betragtning i Henseende til en retfærdigere Beskatning end oprindelig foreslaaet. Men jeg vil dog tillade mig at gøre opmærksom paa, at der klæber en uheldig Omstændighed ved Bestemmelsen, som her er sat ind i Forslaget, idet en Del af Landgildeafgiften, hvoriblandt Smørafgiften, som i det hele udgør 72,632 Pd., tilhører private Personer under Navn af Proprietærskyld — efter Amtmand Thaarups Beskrivelse over Bornholm er der der 103 Gaarde, de saakaldte Frigaarde, som Landgilden er bortsolgt fra af Staten og saaledes gaaet over i privat Eje — og der kan selvfølgelig ikke være Tale om ved nærværende Lov at bestemme, at disse private Personer ogsaa skulle lade sig nøje med en Afgift af 70 Øre pr. Pd., naar de ellers have haft Ret til at oppebære Gennemsnitsprisen pr. 10 Aar, som for sidste Aar opkrævedes med 83 Øre. Jeg skønner ikke, at man ved denne Bestemmelse kan fastsætte, at disse private Ejere skulle finde sig i kun at modtage det saaledes fikserede Beløb, og jeg tillader mig derfor at henstille til den højtærede Minister og det eventuelle Udvalg at tage Forholdene under nøje Overvejelse, for at der ikke skal ske de Gaarde nogen Uret, som ere saa uheldig stillede, at en Del af deres Landgilde under Navn af Proprietærskyld ejes af private, et Forhold, som aldrig har været betragtet som forringende disse Ejendommers Værdi. Vender jeg tilbage til mit Udgangspunkt, vil man maaske sige, at de gamle Rettigheder og Privilegier, som bleve givne Bornholm under Frederik den 3dje, ikke længere kunne holde Stik, idet Forholdene have udviklet sig saaledes, at Bornholm maa staa sideordnet med det øvrige Land, noget, jeg for saa vidt ikke ganske kan indrømme,

som denne afsides liggende Ø ikke har haft tilsvarende Gavn af de Kulturgoder, som ere tilflydte de andre Dele af Landet, og hvortil Bornholm har bidraget sin væsentlige Del, navnlig gennem de indirekte Afgifter, saa kan selv en saadan Betragtning maade ikke holde Stik. Thi ved det foreliggende Lovforslag er det Meningen at foretage en Skatteomlægning og ikke et Skattepaalæg, men dette vil blive Tilfældet for Bornholms Vedkommende, dersom Lovforslaget bliver vedtaget i den Skikkelse, i hvilken det foreligger, og det er der ingen Grund til, thi de bornholmske Kommuner have haft de samme store Byrder som Følge af vor Tids sociale Lovgivning som Kommunerne andre Steder. Jeg kan endogsaa paavise et Forhold, i hvilket Øen i særlig Grad har været belastet. Jeg sigter til Udgifterne ved de hjemløse trængende, som før Fattigloven af 1891 ikke vare store, men siden da ere stegne saa meget, at de naa op til et Beløb af ca. 20,000 Kr., noget, som med Undtagelse af Københavns Amt er uden Sidestykke i det øvrige Land, og hvortil Grunden navnlig er Indvandringen fra Sverige. Og naar jeg oplyser ærede Medlemmer om, at det har haft til Følge, at Udskrivningsbidraget til Amtet alene derved er steget med 1½ Kr. pr. Td. Hartkorn, vil man forstaa, hvilken Betydning det har. Derhos rammer denne Forhøjelse i de amtskommunale Udgifter saa meget haardere, som en Tønde Hartkorn paa Bornholm kun udgør 2/3 af almindeligt Hartkorn. Jeg kan for saa vidt ogsaa sige, at et saadant Forhold som nu paa-tænkt er ganske i Strid med de Forventninger, Bornholm var berettiget til at nære ifølge tidligere Lovgivning. Ved Hartkornsudjævningsloven af 1850, hvor Hartkornsskatterne bleve gjort ens over hele Landet, og hvor Forhøjelsen, hvor en saadan skete, blev erstattet med et Kapitalbeløb af 15 à 20 Gange Skattens Paalæg, blev Forholdet for Bornholm uforandret, og derved er det erkendt, at disse skulle være bestaaende i Fremtiden. Men saaledes som Forslagene her foreligge, maatte man have ønsket, at Egalisationen ogsaa var bleven udstrakt til Bornholms Amt, idet saa Skatteyderne ved at have faaet et Vederlag af 15 à 20 Gange det